

Στις παραγράφους 20-23 περιγράφονται:

- ◆◆ Η ένσταση των Λακεδαιμονίων στην πρόταση των συμμάχων τους.
- ◆◆ Οι όροι της ειρήνης
- ◆◆ Η υποδοχή των πρεσβευτών και η αιτιολογία

Η άποψη του Θηραμένη

- ◆◆ Η απήχηση της πρότασης
- ◆◆ Οι ενέργειες μετά την ειρήνη

Η ένσταση των Λακεδαιμονίων στην πρόταση των συμμάχων τους

Ενώ όλοι σχεδόν οι σύμμαχοι των Σπαρτιατών ζητούσαν να κατασκάψουν την Αθήνα και να πουλήσουν όλους τους Αθηναίους ως δούλους, μόνο οι Σπαρτιάτες είπαν ότι δεν είναι σωστό να υποδουλώσουν μια ελληνική πόλη που είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες όταν όλοι οι Έλληνες διέτρεξαν τον έσχατο κίνδυνο στη διάρκεια των Μηδικών πολέμων 490-478 π.Χ. (Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην). Στη φράση αυτή φαίνεται ότι οι Σπαρτιάτες ήταν: α) μεγαλόψυχοι προς τους ηττημένους Αθηναίους, τους οποίους συγχωρούσαν για τις αδικίες τους, γιατί είχαν προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους Περσικούς πολέμους (490-478 π.χ.), β) άριστοι διπλωμάτες με διορατικότητα και σύνεση, αφού διέβλεπαν ότι οι Θηβαίοι θα απειλούσαν και την ίδια τη Σπάρτη αν εξαφανιζόταν η Αθήνα από το ιστορικό προσκήνιο. Γιατί η ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας θα είχε ως αποτέλεσμα την απότομη και επικίνδυνη αύξηση της δύναμης της Θήβας. Η ταπείνωση και η εξαφάνιση της Αθήνας θα βοηθούσε τη Θήβα σε λίγα χρόνια να γίνει θανάσιμος κίνδυνος για την ύπαρξη της ίδιας της Σπάρτης και να πάρει από αυτή την ηγεμονία της Ελλάδας.

Οι όροι της ειρήνης

Οι Σπαρτιάτες πρότειναν (επέβαλαν) στους πρέσβεις των Αθηναίων τους εξής όρους ειρήνης:

- α) να γκρεμίσουν οι Αθηναίοι τα μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά (ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας) στα οποία είχαν στηρίξει την ανεξαρτησία τους.
- β) να παραδώσουν στους Σπαρτιάτες τον αθηναϊκό στόλο τους εκτός από δώδεκα πλοία (καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας) ενώ μέχρι τότε στήριζαν τη δόξα και το μεγαλείο τους στη θαλασσοκρατία τους.
- γ) να επαναφέρουν στην Αθήνα τους πολιτικούς εξόριστους, δηλαδή τους ολιγαρχικούς Αθηναίους, που ήταν φίλοι των Σπαρτιατών και θα στήριζαν το καθεστώς το τριάντα τυράννων (καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας)
- δ) να έχουν τους ίδιους φίλους και εχθρούς με τους Σπαρτιάτες (τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας)
- ε) να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες στις εκστρατείες τους (Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται). Με λίγα λόγια να αναγνωρίσουν την ηγεμονία της Σπάρτης στην Ελλάδα.

Ο Ξενοφώντας δίνει βαρύτερη σημασία στον όρο να ακολουθούν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους οπουδήποτε αυτοί τους οδηγούν. Οι άλλοι όροι αποτελούν προϋποθέσεις του κύριου αυτού όρου.

α. Κύριος όρος: ἔπεσθαι

β. Δευτερεύοντες όροι: καθελόντας, παραδόντας, καθέντας, νομίζοντας

Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις επέστρεψαν στην Αθήνα μεταφέροντας σαν απλοί ταχυδρόμοι τους σκληρούς όρους της ειρήνης που τους πρότειναν οι Σπαρτιάτες (Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας). Χωρίς να προσπαθήσουν να πετύχουν ευνοϊκούς όρους ειρήνης ξαναγύρισαν στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι περικύκλωσαν τους πρέσβεις τους που τους περίμεναν με αγωνία να έλθουν από τη Σπάρτη γιατί φοβόντουσαν

μήπως επέστρεψαν άπρακτοι (Εισιόντας δ' αυτούς ὄχλος περιχεῖτο πολύς, φοβούμενοι μή ἄπρακτοι ἦκοιεν). Δεν μπορούσαν να υποφέρουν περισσότερο, διότι πέθαιναν καθημερινά από τις στερήσεις και την πείνα (οὐ γάρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ). Αγωνιούσαν, διότι είχαν περιέλθει σε κρίσιμη οικονομική και ψυχική κατάσταση. Εἶχαν εξαντληθεῖ τελείως ἀπὸ τον μακροχρόνιο ἐμφύλιο πόλεμο. Περίμεναν την υποδούλωσή τους χωρίς ὀρους. Κυριάρχησε τὸ ἐνστικτο της αυτοσυντήρησης και την ψυχρή λογική της επιβίωσης. Παραμέρισε τὸ ηθικό και αγωνιστικό φρόνημα των Αθηναίων, οι οποίοι τώρα αγωνίζονται να επιβιώσουν με κάθε τρόπο. Την ανησυχία των Αθηναίων δηλώνει η συσσώρευση ἐφτά ρηματικών τύπων, ο κοφτός λόγος και η μεταφορά με τὸ ρήμα «περιχεῖτο». Τὸ ρήμα περιχέομαι χρησιμοποιεῖται κυρίως για τα υγρά. Εδώ σημαίνει συνέρχομαι ολόγυρα κατὰ πυκνές μάζες (κατὰ μπουλούκια).

Ο Θηραμένης που ἔπαιζε με την αγωνία των λιμοκτονούντων συμπατριωτῶν του, ἀνέβαλε για την ἐπόμενη μέρα την ενημέρωσή τους για τους ὀρους της εἰρήνης (Τῇ δὲ ὕστεραιά ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην). Αν και οι Αθηναῖοι ἔδιναν τότε προτεραιότητα στην επιβίωσή τους, σέβονταν τους δημοκρατικούς θεσμούς. Δέχτηκαν να περιμένουν την ἐπόμενη μέρα να ενημερωθῶν για τους ὀρους της εἰρήνης. Στην ἐκκλησία του δήμου θα ἀποφάσιζαν αν δεχτοῦν τους ὀρους της εἰρήνης που τους πρότειναν οι Σπαρτιάτες. Γιατί η ἐκκλησία του δήμου παρέμενε ἀκόμη τὸ νομοθετικό και ἐκτελεστικό ὄργανο της αθηναϊκής δημοκρατίας τὸ οποίο εἶχε ἀρμοδιότητα να δεχτεῖ ἢ να ἀπορρίψει τους ὀρους της εἰρήνης. Ο Θηραμένης πρώτος μίλησε στην ἐκκλησία του δήμου και πρότεινε να δεχτοῦν τους σκληροῦς ὀρους της εἰρήνης και κυρίως να ἀνεχτοῦν να κατεδαφιστοῦν τα τείχη τους (προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πειθεσθαί Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν). Η διάρκεια και η ἔνταση των συζητήσεων δηλώνεται με παρατατικούς (ἀπήγγελλον, ποιοῖντο, προηγόρει, λέγων) ἐνῶ η τελική ἀπόφαση υπογραμμίζεται με τὸν ἀόριστο «ἔδοξεν».

Η ἀπήχηση της πρότασης ὅπως γράφει ο Λυσίας στο λόγο του «Κατὰ Ἀγοράτου», μερικοί στρατηγοὶ ταξίαρχοι και πολῖτες (ἓνας νεαρός δημαγωγός ὅπως ἀναφέρει ο Πλούταρχος), ἔφεραν ἀντιρρήσεις και ἰσχυρίστηκαν ὅτι αυτοὶ θα πετύχαιναν καλύτερους ὀρους εἰρήνης. Οι περισσότεροι ὁμως Αθηναῖοι συμφώνησαν να δεχτοῦν τους σκληροῦς ὀρους εἰρήνης των Σπαρτιατῶν.

(Ἀντειπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην).

Οι ἐνέργειες μετὰ την εἰρήνη

Ἀφού ἔγιναν ἀποδεκτοὶ οι ὀροι της εἰρήνης η Αθήνα παραδόθηκε στον Λύσανδρο στα τέλη Μαρτίου ἢ στις ἀρχές Ἀπριλίου του 404 π.Χ.:

α) Ο Λύσανδρος ἔλυσε την πολιορκία της Σάμου (εἶχε μεταβεί στις πόλεις της Μ. Ἀσίας για να την πολιτική κατάσταση σύμφωνα με τα συμφέροντα της Σπάρτης) και κατέπλευσε στον Πειραιά με τὸ στόλο του, για να ἐπιβλέψει την ἐφαρμογή των ὀρων της εἰρήνης (Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ)

β) ἐπέστρεψαν οι ἐξόριστοι (και οἱ φυγάδες κατῆσαν)

γ) ἔκαιγε στον Πειραιά τα αθηναϊκά πλοία με συνοδεία αυλῶν, ἐνῶ γκρεμίζονταν τα τείχη ὑπὸ τους ἤχους της μουσικής των αὐλητρίδων, ὅπως γίνονταν στα γλέντια και στα συμπόσια. Ἐτσι ἔδωσαν εορταστικό περιεχόμενο και χαρακτήρα στην πράξη τους ἀλλὰ και συμβολικό (και τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ).

Ἐταν γκρεμίζονταν τα τείχη των Αθηναίων, ὅλοι οι Ἕλληνες νόμιζαν ὅτι ἐκείνη τὴ μέρα ἀρχιζε η ἐλευθερία της Ἑλλάδας ἀπὸ την τυραννία της Αθήνας (νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας). Βέβαια δεν κατὰλαβαν ὅτι ἀρχιζε η υποδούλωσή τους στους Σπαρτιάτες, οι οποίοι τὴν ἡμέρα ἐκείνη θεωροῦνταν σωτήρες και ἐλευθερωτές ὄλων των Ἑλλήνων. Οι Λακεδαιμόνιοι θα ἀποδειχθοῦν βαρύτεροι δυνάστες ἀπὸ τους Αθηναίους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

1. Ποια ένσταση πρόβαλαν οι Λακεδαιμόνιοι στο μένος των συμμάχων τους; Με ποιο σκεπτικό τη στήριξαν;
2. Με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι δέχτηκαν τη σύναψη ειρήνης με τους Αθηναίους;
3. Πώς εξηγείτε τη στάση των Λακεδαιμονίων απέναντι στους Αθηναίους;
4. Ποια υποδοχή επιφύλαξαν οι Αθηναίοι στην πρεσβεία τους και γιατί;
5. Ποια ήταν η άποψη του Θηραμένη για το ζήτημα της ειρήνης και ποια απήχηση είχε η πρότασή του;
6. Τι πίστευαν οι Έλληνες τη μέρα της κατεδάφισης των τειχών της Αθήνας; Δικαιώθηκαν οι προσδοκίες τους;
7. Ποια συναισθήματα διακρίνεται στις διπλωματικές και πολιτικές ενέργειες των αντιπάλων;

β. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Γιατί οι Αθηναίοι φοβούνταν μήπως γυρίσουν άπρακτοι οι απεσταλμένοι;
2. Σε ποιον όρο της παράδοσης της Αθήνας δίνει ο ιστορικός μεγαλύτερη σημασία;
3. Υπήρξε ομοφωνία στην επικύρωση της ειρήνης από τους Αθηναίους;
4. Ποιες ενέργειες ακολούθησαν τη σύναψη της ειρήνης;

γ. Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Παρά τις πιέσεις των συμμάχων τους οι Λακεδαιμόνιοι αρνήθηκαν να υποδουλώσουν την Αθήνα γιατί:

- α. είχε υψηλό πολιτισμό και μεγάλη ιστορία
- β. είχε προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στους Περσικούς πολέμους
- γ. θα αντιδρούσε η κοινή γνώμη της Ελλάδας

δ. Ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών

2. Δύο από τους όρους της ειρήνης ήταν:
 - α. να ανακαλέσουν τους εξόριστους και να παραδώσουν δώδεκα πλοία
 - β. να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες
 - γ. να έχουν τους ίδιους φίλους και εχθρούς και να παραδώσουν τα πλοία τους
 - δ. να διατηρήσουν τα τείχη του Πειραιά και να ανακαλέσουν τους εξόριστους
3. Ο κόσμος περικύκλωνε το Θηραμένη
 - α. από περιέργεια
 - β. από αγωνία
 - γ. από συνήθεια
 - δ. όλως τυχαίως
4. Ποιος από τους όρους της ειρήνης στεναχώρησε περισσότερο τους Αθηναίους;
 - α. να κατεδαφίσουν τα Μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά
 - β. να παραδώσουν όλα τα πλοία εκτός από δώδεκα
 - γ. να επαναφέρουν στην Αθήνα τους πολιτικούς εξόριστους
 - δ. να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Λακεδαιμόνιους
5. Οι Αθηναίοι δέχτηκαν τελικά τους όρους της ειρήνης γιατί:
 - α. ήταν ευνοϊκοί όροι που τους επέτρεπαν να διατηρήσουν την ηγεμονία τους
 - β. ήθελαν να παραπλανήσουν τους Λακεδαιμονίους και να κερδίσουν χρόνο
 - γ. πιέζονταν από την πείνα και δεν υπήρχαν πλέον περιθώρια άλλης επιλογής
 - δ. είχαν κουραστεί από τις διαρκείς πολεμικές αντιπαραθέσεις

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να κλίνετε σε ενικό και πληθυντικό αριθμό τα παρακάτω ουσιαστικά: πόλιν, κινδύνοις, Ἑλλάδι, ειρήνην, τείχη, ναῦς, φυγάδας, γῆν, θάλατταν, πρέσβεις, ὄχλος, πλῆθος, λιμῶ, προθυμία, ἡμέραν, αὐλητρίδων
2. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στα ρήματα: ἐποιοῦντο, ἡγῶνται, ἐπανάφερον, ἐνεχώρει, ἀπήγγελλον, πείθεσθαι, περαιορεῖν, λέγων, δέχεσθαι, κατέπλει, ἄρχειν

3. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση στα ρήματα: ἠγῶνται, ἤκοιεν, ποιοῖντο, ἔδοξε
4. Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων: ἀγαθόν, μεγίστοις, μακρά, ἐχθρόν, φίλον, πολλῇ
5. Να κλιθῶν οι αντωνυμίες στο γένος που βρίσκονται και στους δύο αριθμούς: ταῦτα, οἷς, τινῶν

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε συνώνυμα στα αρχαία ελληνικά των λέξεων: ἔφασαν, παραδόντας, ἐπανεφέρον, μέλλειν, χρή, κατέπλει, κατέσκαπτον, ἄρχειν, ἔπεσθαι
3. Με ποιους τύπους του κειμένου είναι ομόρριζες οι λέξεις: καθηγητής, φήμη, κάτερρα, νόμισμα, διαίρεση, απόδοση, αμφορέας, πλούτος, δεξαμενή, σκάμμα, αρχιφύλακας, λιμοκτονώ, απώλεια, διάχυτος, εισιτήριο, επόμενος, άνανδρος
4. Να βρείτε την ετυμολογία των λέξεων: προθυμία, αὐλητρίς, πλῆθος, ἄπρακτος, μακρός, πρεσβευτής, εἴσειμι
5. Να αντιστοιχίσετε τους αρχαίους τύπους στην στήλη Α με τη σημασία τους στη στήλη Β:

Α	Β
καθήμι	πρέπει
ἔπομαι	με τον όρο
ἠγοῦμαι	επιστρέφω στην πατρίδα από την εξορία
ἐφ' ᾧ	πείνα
περιχεόμαι	ακολουθώ
λιμός	επιδοκιμάζω
προηγοῶ	οδηγώ, νομίζω
χρή	περικυκλώνω
συνεπαινῶ	μιλώ εξ ονόματος άλλου
κατέρχομαι	φέρνω πίσω (τους εξόριστους)

6. Ποιες λέξεις είναι ομόρριζες των εισιόντας – περιχεῖτο – προηγόρει – προθυμία;
 - α. επιθυμητός – όχημα – εισιτήριο – δικηγόρος
 - β. ανεξίτηλος – χοάνη – αθέμιτος – αγοράζω
 - γ. χύμα – προσιτός – ενθύμιο – γρήγορος
 - δ. ισθμός – χυδαίος – μακρηγορώ – εύθυμος
 7. Με ποιους τύπους του κειμένου είναι ομόρριζες οι λέξεις εφετείο –καθηγητής – φήμη – κάτερρα;
 - α. ἔφασαν – εἰργασμένην – καθέντας - ἠγῶνται
 - β. ἤκοιεν – καθέντας - ἔπεσθαι – γενομένοις
 - γ. καθελόντας - ἐφ' ᾧ - ἐκέλευον - ἠγῶνται
 - δ. ἔφοροι – εἰργασμένην - ἔφασαν - σπένδεσθαι
- Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις παράγωγες (απλές ή σύνθετες) του κρατῶ ώστε να ολοκληρώνεται το νόημά τους.
- α. Η του πληθωρισμού είναι μέλημα πολλών κυβερνήσεων σε όλο τον κόσμο.
 - β. Παρά τη δυσκολία του χτεσινού αγώνα, στο τέλος η δική μας ομάδα.
 - γ. Το φράγμα την ορμητική ροή του ποταμού.
 - δ. Πριν από τη δημιουργία ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών υπήρχε μόνο ραδιόφωνο.
 - ε. Για τακτοποίηση κάποιων οφειλών του προς το Δημόσιο, του έγινε κάποια μισθού.
 - στ. Κατά τη διάρκεια των περσικών πολέμων, οι Έλληνες ταπείνωσαν την περσική
 - ζ. Επειδή θεωρήθηκε ύποπτος διατάχτηκε η προσωρινή του
 - η. Ήταν επειδή ουσιαστικά κυβερνούσε μόνος.
 - θ. Η ιδιωτικοποίηση κάποιων κρατικών επιχειρήσεων ονομάζεται